

Adroddiad i'r:	Cyngor Llawn
Dyddiad y Cyfarfod:	8 Ionawr 2013
Aelod Arwain / Swyddog:	Hugh Irving / Paul McGrady
Awdur yr Adroddiad:	Ken A Jones
Teitl:	Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor

---

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mabwysiadu Cynllun Cymru Gyfan ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Roedd Deddf Diwygio Lles 2012 yn cynnwys darpariaethau i ddileu budd-dal y dreth gyngor yn ei ffurf gyfredol ledled y DU. O 31 Mawrth 2013, bydd budd-dal y dreth gyngor yn dod i ben a throsglwyddwyd i Lywodraeth Cymru'r cyfrifoldeb am roi cymorth ar gyfer y dreth gyngor a'r cyllid sy'n gysylltiedig ag ef. Mae Llywodraeth Cymru, mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol yng Nghymru, wedi datblygu cynllun newydd i ddarparu cymorth treth gyngor y mae'n rhaid i Awdurdodau Lleol ei fabwysiadu erbyn 31 Ionawr 2013. Yn y cynllun, mae elfennau disgresiwn lleol y mae gofyn eu penderfynu hefyd gan gyngor llawn.

3. Beth yw'r Argymhellion?

Bod yr aelodau'n mabwysiadu Cynllun Cymru Gyfan ar gyfer Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a'u bod yn ystyried y 4 elfen ddewisol o'r cynllun fel y'u dangosir yn adran 4.1 ac yn eu cymeradwyo'n briodol.

(Sylwer: Oherwydd yr oedi cyn i Lywodraeth Cymru roi canllawiau i Gynghorau, ni allai'r Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb na'r ymgynghoriad ffurfiol ddechrau tan ddiwedd mis Rhagfyr. Ni fydd y rhain yn cael eu cwblhau cyn dosbarthu'r adroddiad hwn ac felly byddant naill ai'n dilyn fel papurau hwyr neu'n cael eu cyflwyno mewn cyfarfod. Gellir ystyried y rhain wedyn ar y diwrnod a gallent effeithio ar y penderfyniad a wneir.)

4. Manylion yr adroddiad

Y Cynllun Arfaethedig

Dengys y dadansoddiad cyfredol o Fudd-dal y Dreth Gyngor (Atodiad A) y bu cynnydd blynyddol yn Sir Ddinbych yn nifer y bobl sy'n hawlio budd-daliadau. Mae cyfrifon archwiledig 2011/12 yn cadarnhau 10,820 o hawlwr am gost o £9.04 miliwn. Roedd y setliad terfynol yn cynnwys swm o £8.34m tuag at gost darparu'r Cynllun Cymorth Treth Gyngor newydd yn 2013/14.

Wrth ystyried datblygu cynllun newydd, cytunodd Llywodraeth Cymru y dylai'r cynllun newydd barchu'r paramedrau canlynol:

- Bod yn gynllun sengl a ddiffinnir yn genedlaethol i ddarparu lefel gyson o gymorth i hawlwyd ledled Cymru, a osodwyd ar 90% gan y Cynulliad ar 20 December. (Golyga hyn na ellir codi mwy na 10% o gyfanswm y Dreth Gyngor sy'n ddyledus ar unrhyw un nad oedd yn talu unrhyw Dreth Gyngor o'r blaen).
- Darparu nifer bach o elfennau dewisol, yn debyg i'r rheini sydd ar gael dan gynllun cyfredol Budd-dal y Dreth Gyngor, er mwyn i awdurdodau lleol ymateb i'w gwahanol amgylchiadau lleol (ar yr amod bod costau unrhyw amrywiad lleol yn cael eu hariannu'n lleol);
- Bod yn seiliedig ar ddiwygiad o system gyfredol Budd-dal y Dreth Gyngor, o leiaf yn y flwyddyn gyntaf i sicrhau bod y risgiau gweithredol yn cael eu rheoli a bod modd parhau i roi cymorth ar ôl mis Ebrill 2013 o ystyried yr amserlenni heriol iawn; a
- Lle bo'n bosibl, symleiddio'r trefniadau cymhleth presennol.

Mae'r cynllun arfaethedig yn dyblygu cynllun cyfredol Budd-dal y Dreth Gyngor, a dyma'r prif eithriadau:

- Bydd ad-daliad yr 2^{il} oedolyn yn cael ei ddileu (Ar hyn o bryd, os ydych yn gallu fforddio talu'ch Treth Gyngor ond yn byw gyda rhywun ar incwm isel, mae'n bosibl y gallech gael help gyda'ch Treth Gyngor).
- Mân newidiadau i lefelau diystyru enillion a chyfalaf
- Ni fydd taliadau cynhaliaeth yn cael eu diystyru rhagor
- Bydd 10% o ostyngiad yn y cymorth Treth Gyngor sy'n daladwy yn cael ei gymhwyso er mwyn cyflawni'r arbedion gofynnol yn y gyllideb.

4.1 Elfennau Dewisol i'r Cyngor eu penderfynu

- a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith, pan fuont yn cael budd-dal cymwys perthnasol am 26 wythnos o leiaf
- b) Dewis i ddiystyru rhan neu'r cyfanswm o bensiynau Anabledd Rhyfel a phensiynau Gweddwon Rhyfel wrth gyfrifo incwm
- c) Dewis i ddarparu mwy na'r wybodaeth leiaf a ragnodir yn rhan o'r gweithdrefnau rhoi gwybod am benderfyniadau.
- d) Y gallu i ôl-ddyddio cymhwysiad dyfarniadau Cymorth y Dreth Gyngor i gwsmeriaid oed gwaith yn fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol? Nid yw'n berthnasol.

6. Beth fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae'n amlwg bod incwm wedi'i golli drwy'r newidiadau yn system Budd-daliadau'r Dreth Gyngor. Talodd y Cyngor £9.04m allan yn 2011/12. O ystyried bod y baich achosion wedi dal i gynyddu, rhagwelir y bydd tua £9.6m yn cael ei wario yn 2013/14. Roedd y setliad terfynol yn cynnwys swm o £8.3m tuag at gost y cynllun newydd. Mae hyn yn rhoi diffyg o ryw £1.3m. Ni all y Cyngor ond codi ar breswylwyr yr hyn sy'n gywerth â thua £1m oherwydd y mwyafswm 10% sydd wedi'i gynnwys yn y ddeddfwriaeth. Bydd y Cyngor felly'n colli tua £300k mewn incwm, i bob pwrpas.

Mae gan y Cyngor ddyletswydd statudol i wneud ymdrechion rhesymol i gasglu'r dreth gan unrhyw un yr ystyrir ei fod yn gymwys i dalu, a bydd yn gwneud hynny. Fodd bynnag, mae'n debygol na fydd modd casglu rhywfaint o'r £1m hwn a bydd felly'n achosi rhagor o bwysau ar ddarpariaeth ddrwg ddyledion y Cyngor.

Bydd cynnydd mewn gweithgarwch adennill, a fydd yn mynnu adolygiad o adnodd staff Refeniwiau cyfredol, a bydd gofyn hefyd adolygu adnoddau staff yr adran Budd-daliadau. Rhaid uwchraddio system TGCh gyfredol y Dreth Gyngor ac mae hyn wedi costio £59k.

Rydym hefyd yn debygol o weld mwy o bwysau ar ymholiadau i'r Adran Budd-daliadau, a'r canolfannau rheoli dyled / ariannol a chyngor lles. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Grŵp Diwygio Lles i gydlynu gweithgareddau a sicrhau bod preswylwyr yn gallu cael y cymorth perthnasol. Yn ogystal â holl adrannau perthnasol y Cyngor, cynrychiolir Cyngor ar Bopeth a'r Siop Cyngor Budd-daliadau.

Mae Llywodraeth Cymru wedi rhyddhau £4.6m yn genedlaethol i helpu gyda chostau pontio ond ni ryddhawyd unrhyw fanylion eto ynghylch cael at y cyllid hwn. Cafwyd cyllid ychwanegol hefyd gan Adran Hawliau Lles y Cyngor i ddarparu cymorth ychwanegol.

Mae Strategaeth Adennill Dyled gorfforaethol yn cael ei datblygu gyda'r bobl hynny a allai fod â ddyledion lluosog gyda'r Cyngor fel ôl-ddyledion rhent, ôl-ddyledion treth gyngor, gordaliadau budd-dal etc.

Ynglŷn â'r elfennau dewisol

- a) Y gallu i gynyddu'r cyfnod talu estynedig safonol o 4 wythnos a roir i bobl ar ôl iddynt ddychwelyd i'r gwaith, pan fuont yn cael budd-dal cymhwyso perthnasol am 26 wythnos o leiaf

Y swm a dalwyd mewn perthynas â thaliadau estynedig o 4 wythnos mewn achosion cymwys ar gyfer 2011/12 o ran Budd-dal y Dreth Gyngor oedd £22,000; byddai cynyddu'r amser yn gymesur, felly pe byddai'n cael ei estyn i 6 wythnos, y gost fyddai £33,000

- b) Dewis i ddiystyru rhan neu'r cyfanswm o bensiynau Anabledd Rhyfel a phensiynau Gweddwon Rhyfel wrth gyfrifo incwm

Cost diystyru Pensiynau Anabledd Rhyfel a Gweddwon Rhyfel ar gyfer 2011/12 o ran Budd-dal y Dreth Gyngor oedd £17,000.

- c) Dewis i ddarparu mwy na'r wybodaeth leiaf a ragnodir yn rhan o'r gweithdrefnau rhoi gwybod am benderfyniadau.

Mae'r cynllun arfaethedig yn cefnogi'r holl wybodaeth ofynnol.

- d) Y gallu i ôl-ddyddio cymhwysiad dyfarniadau Cymorth y Dreth Gyngor i gwsmeriaid oed gwaith yn fwy na'r cyfnod safonol o 3 mis cyn y cais.

Mae rheoliadau presennol Budd-dal y Dreth Gyngor yn caniatáu ôl-ddyddio 6 mis o leiaf i gwsmer oed gwaith, ac yn 2011/12 y swm a dalwyd o ran ceisiadau wedi'u hól-ddyddio i gwsmeriaid oed gwaith oedd £20,000; nid yw'n bosibl cyfrifo'r gostyngiad os cyfyngir ar hwn i 3 mis.

7. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd ac a oes Sgriniad Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb wedi'i gynnal?

Mae Llywodraeth Cymru wedi cynnal Asesiad o Effaith ar Gydraddoldeb ar lefel genedlaethol ar ei newidiadau arfaethedig yn system Budd-dal y Dreth Gyngor.

Rhaid cydnabod mai cynllun rhagnodedig yw hwn gyda'r baich yn cael ei ysgwyddo gan bob grŵp, ac aseswyd ei effaith ar lefel genedlaethol felly nid oes unrhyw ddisgresiwn i warchod grwpiau a nodwyd yn Sir Ddinbych. Cynhaliwyd asesiad pellach o'r cynllun lleol a bydd ar gael cyn i'r aelodau wneud penderfyniad.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Phwyllgorau Craffu ac eraill?

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori ar y prif gynllun a chyhoeddi dogfen ymgynghori, *Darparu Cymorth ar gyfer y Dreth Gyngor yng Nghymru*, ar 6 Chwefror 2012.

Cyhoeddwyd dogfen ymgynghori dechnegol bellach ar 21 Medi 2012, ar Reoliadau drafft Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn). Daeth y cyfnod ymgynghori ar gyfer hwn i ben ar 17 Hydref 2012.

Daeth ymgynghoriad Cyngor Sir Ddinbych ar y pwerau dewisol i ben ar 4 Ionawr 2013, gan roi gwybod am yr ymatebion i'r ymgynghoriad cyn i'r aelodau wneud penderfyniad.

Cafwyd nifer o weithdai aelod ar y mater.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Hwn yw'r newid mwyaf yn system y Dreth Gyngor ers ei sefydlu. Mae'r materion yn ei gylch wedi'u hymarfer yn dda a bydd yn rhoi pwysau ariannol pellach ar y Cyngor. Ni fydd graddau llawn y risgiau ariannol yn glir nes ymhell i'r flwyddyn ariannol nesaf.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae risgiau sylweddol i'r Cyngor wrth weithredu'r cynllun. Amlygwyd y rhain i aelodau mewn gweithdai amrywiol. Cedwir cofrestr risg gan y Pennaeth Refeniwiau a Budd-daliadau.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Rheoliadau Cynlluniau Gostyngiadau'r Dreth Gyngor a Gofynion Rhagnodedig (Cymru) 2012.

Rheoliadau Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor (Cynllun Diofyn) (Cymru) 2012

Atodiad A

Baich achosion 11/12

Math o fudd-dal	Sector	Cwsmeriaid	Gwerth
Budd-dal y Dreth Gyngor	Budd-dal y Dreth Gyngor	10,820	£9.04 Miliwn

Dadansoddiad o'r Rhai sy'n Hawlio

Math o hawlydd	%
Pensiynwyr	48%
Oed Gwaith a Di-waith	35%
Oed Gwaith ac mewn Cyflogaeth	17%

Ceisiadau Budd-dal y Dreth Gyngor

